

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 492/2021-6

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Okresného súdu Košice I č. k. 13 C 150/2013 z 24. mája 2017 a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co 145/2020 z 9. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a možnosti vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 13 C 150/2013 z 24. mája 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co/145/2020-213 z 9. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Taktiež žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby „vrátil stav do predošlého stavu aj s vynaloženými nákladmi na nespravodlivý proces“ a priznal mu finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur.

2. Sťažovateľ žiada aj o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie pred ústavným súdom v prípade, ak ním musí byť v konaní zastúpený, pričom k svojim majetkovým pomerom uviedol, že „aby som nespadol do pásma chudoby, môj dôchodok bol upravený na minimálny starobný dôchodok.“

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca Územné bytové družstvo Košice-Ťahanovce, Bukureštská 12, Košice, IČO 00 594 725 (ďalej len „žalobca“), sa žalobou podanou na okresnom súde a vedenou pod sp. zn. 13 C 150/2013 domáhal proti sťažovateľovi a jeho manželke [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaní“) zaplatať spoločne a nerozdielne sumy 290 eur s príslušenstvom. O podanej žalobe rozhodol okresný súd napadnutým rozsudkom z 24. mája 2017 tak, že žalovaných zaviazal povinnosťou zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 290 eur s 8,75 % ročným úrokom z omeškania od 8. januára 2013 do zaplatať (výrok I), v prevyšujúcej časti úroku z omeškania žalobu zamietol (výrok II) a žalobcovi priznal proti žalovaným právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III). Proti predmetnému rozsudku podal sťažovateľ odvolanie.

3.1. O podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým uznesením z 9. septembra 2020, v ktorom konštatoval, že „žalobca vzal podanú žalobu v celom rozsahu späť po rozhodnutí súdu prvej inštancie a pred nadobudnutím právoplatnosti rozsudku 13C/150/2013-109 zo dňa 24.5.2017, pričom žalovaná v 2. rade vyslovila súhlas so späťvzatím žaloby a žalovaný v 1. rade nesúhlasil s týmto dispozitívnym úkonom žalobcu, avšak neuviedol vážne dôvody svojho nesúhlasu. Samotná skutočnosť, že žalovaný v 1. rade trvá na podanom odvolaní proti rozsudku a je nespokojný s rozhodnutím súdu, za situácie, keď žalovaná v 2. rade dlžnú sumu i s príslušenstvom žalobcovi po rozhodnutí súdu prvej inštancie zaplatila, nepredstavuje závažný dôvod, pre ktorý konanie zastaviť nemožno, nakoľko nemá vplyv na hmotnoprávne postavenie žalovaných, a preto Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd podľa cit. ust. § 370 ods. 1 CSP uznesením rozhodol tak, že späťvzatie žaloby sa pripúšťa, zároveň zrušil rozsudok Okresného súdu Košice I č. k. 13C/150/2013-109 z 24.5.2017 v jeho vyhovujúcom výroku a v závislom výroku o trovách konania a konanie v späťvzatej časti žaloby zastavil. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 256 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že žalobcovi priznal nárok na náhradu trov zastaveného konania v rozsahu 100 % proti žalovaným v 1. a 2. rade, ktorí zastavenie konania procesne zavinili tým, že svoj dlh splnili po začatí sporu a vyvolali tým u žalobcu nevyhnutnosť späťvzatia podanej žaloby.“

3.2. Dňa 26. októbra 2020 bolo okresnému súdu doručené dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 9. septembra 2020. Okresný súd výzvou z 30. novembra 2020 vyzval sťažovateľa, aby v lehote 10 dní od jej doručenia zaplatil súdny poplatok za podané dovolanie v sume 10 eur s tým, že ak nebude súdny poplatok v určenej lehote zaplatený, súd konanie zastaví. Sťažovateľ súdny poplatok nezaplatil, preto okresný súd uznesením č. k. 13 C/150/2013-248 z 11. januára 2021 dovolacie konanie zastavil, proti čomu podal sťažovateľ v zákonom stanovenej lehote sťažnosť. O podanej sťažnosti rozhodol okresný súd uznesením č. k. 13 C 150/2013-256 z 24. marca 2021 právoplatným 29. marca 2021, ktorým ju zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nejasným spôsobom opisuje genézu konania vedeného na okresnom súde a následne na krajskom súde, pričom samotná ústavná sťažnosť neobsahuje relevantnú ústavnoprávnu argumentáciu. Z obsahu ústavnej sťažnosti sa dá len nepriamo vyvodiť, že sťažovateľ namieta nesprávnosť napadnutého rozsudku okresného súdu, preto proti nemu podal odvolanie a žiadal krajský súd o jeho zrušenie, k čomu však nedošlo. Podľa názoru sťažovateľa suma, ktorú od neho žalobca požadoval, je neoprávnená, a teda mu nemala byť vôbec uložená povinnosť jej úhrady. Krajský súd ho v rámci odvolacieho konania nepredvolal, v dôsledku čoho nemal možnosť sa proti napadnutému rozsudku okresného súdu pred ním brániť. Sťažovateľ žiadal predložiť celý spisový materiál krajskému súdu, aby *„posúdil tento nespravodlivý proces a zrušil celý rozsudok 13C/150/2013 Okresného súdu Košice I. Obrátil som sa na okresnú a krajskú prokuratúru na riešenie daného prípadu... Krajský súd sa nezoberal vznikom škody, ale odvolanie bolo riešené so späťvzatím žaloby žalobcom...“*.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Predmetom ústavnej sťažnosti je vyjadrená nespokojnosť sťažovateľa s napadnutým rozsudkom okresného súdu, ktorého zrušenia sa domáhal podaním odvolania proti nemu. V ďalšom vyjadril sťažovateľ svoju nespokojnosť s uznesením krajského súdu, pretože sa nezaoberal podstatou nároku uplatneného žalobcom, ale konanie zastavil z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom.

6. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu v prvom rade k preskúmaniu toho, či ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je oneskorená, zjavne neopodstatnená, resp. či ústavný súd má právomoc ju preskúmať, keďže jednou z podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutným predpokladom na to, aby ústavný súd mohol ustanoviť právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, je to, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

7. Povedané inak, na to, aby ústavný súd mohol rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom [§ 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak okrem iného je daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti a táto nie je oneskorená ani zjavne neopodstatnená (I. ÚS 60/2019).

8. Ak teda ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť (I. ÚS 60/2019).

9. Vzhľadom na nie úplne korešpondujúce formulovanie petitu ústavnej sťažnosti a jej odôvodnenia sťažovateľom pristúpil ústavný v rámci jej predbežného prerokovania k ústavnému prieskumu napadnutého rozsudku okresného súdu, ako aj uznesenia krajského súdu (s ohľadom aj na nedostatok právneho zastúpenia a s tým súvisiacu žiadosť o jeho ustanovenie).

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom okresného súdu:

10. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

11. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého rozsudku okresného súdu bol príslušný krajský súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu bezprostredne preskúmavať rozhodnutie okresného súdu v tejto veci, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenia ním označených práv rozsudkom okresného súdu z 24. mája 2017, odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (podobne IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, III. ÚS 290/06, III. ÚS 288/07, III. ÚS 208/08, III. ÚS 72/09 a iné).

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu:

12. Napadnutým uznesením krajský súd pripustil späťvzatie žaloby, zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania (výroky I a III rozsudku okresného súdu) a konanie v späťvzatej časti žaloby zastavil [§ 370 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], pričom sťažovateľa poučil o tom, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, a to z dôvodov uvedených v § 420 CSP.

13. Zastavenie dovolacieho konania z dôvodu, že dovolateľ súdny poplatok za dovolanie nezaplatil, hoci o procesných následkoch nesplnenia tejto povinnosti v súdom určenej lehote bol vo výzve súdu riadne poučený, pričom nešlo o žiaden z prípadov uvedených v § 10 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, bráni ústavnému prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu. V takomto prípade nemôže ústavná sťažnosť slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má doceliť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity fyzickej osoby alebo právnickej osoby ako sporovej strany v dovolacom konaní.

14. Aj v danom prípade procesná pasivita sťažovateľa (dovolateľa) v dovolacom konaní zmarila možnosť, aby sa k tvrdeným nedostatkom napadnutého uznesenia krajského súdu vo vzťahu k zastaveniu konania z dôvodu späťvzatia žaloby napriek nesúhlasu sťažovateľa s jeho zastavením vyjadril Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

15. Takéto správanie odporuje zásade „*vigilantibus iura scripta sunt*“, ktorá vo svojej podstate znamená, že práva patria len bdelym (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane využitia možnosti podania opravných prostriedkov (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 5 Sžf 65/2011 z 19. júla 2012).

16. Podľa § 55 písm. d) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2 alebo § 142 ods. 2.

17. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

18. Ak zákon podmieňuje prípustnosť sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súde podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

19. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

III.3. K sťažovateľom podanej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

20. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Podľa názoru ústavného súdu je totiž z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017).

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. októbra 2021

Libor Duľa
predseda senátu